

Т.В. Буличева, К.О. Буткалюк, Т.А. Гринюк

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
Katya.1955@mail.ru*

**НОВІ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРОБІЗНЕСІ І ЇХ ВПЛИВ
НА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ ОБЛАСНОГО РАНГУ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ)**

Питання розвитку структури, функцій, новітніх прогресивних форм господарювання в системі агробізнесу держави та її регіонів є важливими і актуальними. Зважаючи на регіональні особливості агробізнесу, з'являється реальний шанс запроваджувати і розвивати ті його різновиди, які максимально можуть сприяти розкриттю внутрішнього потенціалу території, зокрема, природного, агроресурсного, трудового, інфраструктурного, інноваційного, транспортного тощо. Це, в свою чергу, сприятиме виникненню нових галузей спеціалізації, що можуть розвиватися також з позицій максимально вигідного економіко-географічного і транспортного положення, з урахуванням попиту ринкової кон'юнктури, зміцнення ринкових позицій ефективних суб'єктів господарської діяльності, як то фермерські господарства, спільні підприємства, товариства, компанії, фірми, холдинги (агрохолдинги) тощо.

Унікальні позиції розвитку агробізнесу мають приморські регіони і, зокрема, Миколаївська область. Вона володіє вагомим природно-ресурсним потенціалом, зокрема, 2 млн. га сільськогосподарських угідь, з яких 1,7 га ріллі, що становить 5% орних земель в Україні, має доволі розвинену структуру господарського комплексу завдяки природно-географічним, соціально-економічним умовам та чинникам і високо ефективні новітні суб'єкти господарювання. Господарська діяльність на території області сприяє підвищенню рівня економічного розвитку півдня України та відіграє значну роль у досягненні продовольчої безпеки держави в цілому. Особливо це

стосується сільськогосподарської діяльності. Область виробляє конкурентоспроможну сільськогосподарську продукцію як на внутрішній, так і на зовнішній ринки.

Виробнича спеціалізація сільського господарства області - рослинницько-тваринницька. Природно-кліматичні умови та родючі землі області сприяють формуванню потужного потенціалу агропромислової галузі, дозволяють отримувати високі врожаї практично всіх сільськогосподарських культур. Наявність розвиненої власної сировинної бази дає можливість ефективно працювати підприємствам харчової та переробної промисловості. Щороку аграрії Миколаївської області в середньому виробляють більше 2 млн. тонн зернових культур, 500 тис. тонн насіння соняшнику, 400 тис. тонн овочів, приблизно 40 тис. тонн ягід та фруктів і 50 тис. тонн винограду. Область повністю забезпечує власні потреби у виробництві продукції сільського господарства [1].

Внесок області в загальнодержавне виробництво зернових культур складає 5-6%, соняшнику – 7% та більше 3% овочів, молока та яєць – 2,4%. На теренах Миколаївської області ефективно працюють такі передові підприємства сільськогосподарської галузі України, як група компаній „Агрофьюжн”, акціонерне підприємство - АП “Благодатненський птахопром”, сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю - СТОВ „Промінь”, відкрите акціонерне товариство - ВАТ „Зелений Гай”, публічне акціонерне товариство - ПАТ „Коблево”, фермерське господарство „Владам”, товариство з обмеженою відповідальністю сільськогосподарське виробниче підприємство - ТОВ СГВП „Агрофлагман”, сільсько-виробничий кооператив - СВК Агрофірма „Миг-Сервіс-Агро”, ТОВ „С-Росток”, товариство з обмеженою відповідальністю селянсько-фермерське підприємство - ТОВ СФП “Агросоюз”, товариство з обмеженою відповідальністю спільне підприємство - ТОВ СП „Нібулон” та інші.

Значна увага приділяється і галузі тваринництва. З метою забезпечення сталого розвитку цієї галузі в області розроблено та затверджено низку

програм. Їх головними завданнями є: забезпечення рентабельного ведення тваринництва за рахунок нарощування обсягів виробництва тваринницької продукції та доведення їх до рівня, який би забезпечив мінімальні норми споживання населенням; впровадження перспективних ресурсозберігаючих технологій; створення міцної кормової бази; забезпечення зростання рівня продуктивності тварин; зупинення спаду скорочення поголів'я худоби.

За рахунок цього щорічно в області в середньому виробляється м'яса близько 50 тис. тонн, молока – 370 тис. тонн, яєць – 500 млн. штук [1]. Перспективи тваринництва в області пов'язані із АП „Благодатненським птахопром” Арбузинського району, де розпочато будівництво зерносховища потужністю 100 тис. тонн. Вже введено в дію першу чергу на 50 тис. тонн та проведено реконструкцію комбикормового заводу потужністю 30 тис. тонн комбикормів на рік. Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю - СТОВ „Промінь” Арбузинського району збудувало зерносховище потужністю 22 тис. тонн. Побудовано 4 теплиці для вирощування ранніх овочів та розсади овочевих культур на площі 4,5 га та введено в експлуатацію 3 овочесховища потужністю 14 тис. тонн одночасного зберігання.

В області значна увага приділяється розвитку великотоварного виробництва тваринницької продукції. Зокрема за останні роки введено в дію 16 тваринницьких об'єктів, в тому числі шляхом будівництва 9 та реконструкції 7, загальною потужністю по великій рогатій худобі – 1140 місць, по свинях – 6100. Наймасштабнішим серед цих інвестиційних проєктів є молочний комплекс на 2000 голів корів у сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю - СТОВ „Промінь” Арбузинського району, де утримується із застосуванням новітніх технологій 1300 дійних корів від яких щоденно одержують 35 тонн високоякісного молока. Продуктивність корів є найвищою в Україні та складає майже 10 тонн молока на одну корову. Подібні роботи в молочному скотарстві проводяться в низці інших господарств, таких як ТОВ „Колос-2011” Очаківського району та приватному акціонерному

товаристві ПрАТ „Україна” Доманівського району. Введено в дію сучасні свинокомплекси в сільсько-виробничому кооперативі агрофірми - СВК АФ „Миг-сервіс-агро” Новоодеського району, сільськогосподарському приватному підприємстві СГПП „Техмет-південь” Жовтневого району та у фермерському господарстві - ФГ „Агро-1” Новобузького району [2, 3].

Найбільшими агрохолдингами Миколаївської області є - Приват-АгроХолдинг (116 тис. га), Нібулон (81 тис. га), Біоленд (60 тис. га), ТрайгонФармінгХарків (50 тис.га), Креатив Груп (30 тис.га), РоАгро (27 тис.га), Агрофірма Корнацьких (16 тис.га) [4, 5].

З метою розвитку овочевої галузі реалізовано 7 інвестиційних проектів. Зокрема, найбільшими є будівництво тепличного комплексу площею 1,7га фермерським господарством – ФГ „Органіксистемс” групи компаній „Агрофьюжн”; введення в експлуатацію овочесховища на 10 тис. тонн одночасного зберігання ТОВ „С-Росток” Миколаївського району.

Лише за останні роки реалізовано більше 15 великих інвестиційних проектів. Зокрема, це реконструкція зерносховища загальною ємністю 30 тис. тонн ТОВ „Миколаївське зерносховище”; будівництво спільного українсько-угорсько-англійського сільськогосподарського підприємства "НІБУЛОН" (ССГП "НІБУЛОН"). Головним видом діяльності створеного підприємства є виробництво та реалізація гібридного насіння кукурудзи і соняшнику зарубіжної селекції. Підприємство є одним з найбільших вітчизняних виробників і експортерів сільськогосподарської продукції (пшениця, ячмінь, кукурудза, жито, соняшник тощо). У міру свого розвитку підприємство планомірно розширює географію та масштаби виробничої діяльності. Підприємство має 22 виробничі підрозділи, розташовані в дев'яти областях України [6]. Напрямки діяльності підприємства мають дуже диверсифіковану структуру. Виробництво товарної сільськогосподарської продукції на власних та орендованих землях, надання послуг іншим господарствам з обробітку ґрунту та збирання врожаю. Підприємство успішно співпрацює з всесвітньо

відомими американськими, європейськими та іншими виробниками сільськогосподарської продукції, техніки і засобів захисту рослин.

„НІБУЛОН” щорічно демонструє високі показники обсягів врожаю. При цьому якість вирощеної продукції відповідає найсуворішим вимогам не лише українських, а й зарубіжних споживачів. Для забезпечення високого рівня урожайності щорічно підприємство засіває демонстраційно-випробувальні поля для виявлення найбільш сприятливих сортів різних культур, які забезпечують високий рівень урожайності. Поряд з виробництвом товарного зерна, філії ТОВ СП "НІБУЛОН" займаються вирощуванням насіння зернових 1-3 репродукцій.

Матеріально-технічне оснащення сільськогосподарського виробництва має велику базу. У філіях ТОВ СП "НІБУЛОН" діють машинно-тракторні станції (МТС), завданням яких є забезпечення повного циклу сільськогосподарських робіт на власних та орендованих землях. Кожна МТС є самостійною виробничою одиницею. 19 МТС були створені на основі виробничих баз, придбаних у Миколаївській, Луганській, Харківській, Полтавській, Черкаській, Хмельницькій, Вінницькій та Житомирській областях, в ході реалізації великомасштабної довгострокової програми забезпечення комплексної технології вирощування сільськогосподарської продукції на значних площах. Кожна машинно-тракторна станція виконує повний цикл сільськогосподарських робіт з дотриманням агротехнічних термінів обробітку сільськогосподарських культур та забезпеченням високої культури землеробства.

Торгівля власною та закупаваною сільськогосподарською продукцією є стратегічним напрямком діяльності ТОВ СП "НІБУЛОН". Впродовж декількох років посіпль «НІБУЛОН» зумів досягти не лише лідируючих позицій на зерновому ринку України, а й здійснювати поставки сільськогосподарської продукції в більш ніж 60 країн світу (від Мексики до Японії). Компанія постійно розширює обсяги торгово-закупівельної діяльності та експорту. Однією з найважливіших складових цієї роботи є вдосконалення логістичної системи підприємства «НІБУЛОН». Саме тому з 2009 року компанія реалізує

унікальну для української економіки інвестиційну програму з розвитку і створення сучасної інфраструктури зернового ринку, будівництва власного торгового флоту. Не менш цікавим є приклад відкриття компанією «НІБУЛОН» ринку збуту сільськогосподарської продукції в Бангладеш. Великою гордістю колективу компанії «НІБУЛОН» є те, що це єдина компанія з України, яка досягла успіхів як постачальник продовольчої високоякісної пшениці в рамках Програми ООН «World Food Program». ТОВ СП «НІБУЛОН» є давнім учасником цієї Програми, починаючи з 2008 року. Коли товариство залучили до Програми, нею було відвантажено 42 судна, що попрямували у Пакистан, Північну Корею, Ефіопію, Судан, Бангладеш, Палестину.

Сучасна логістика та інфраструктура дозволяють забезпечити компанії «НІБУЛОН»: рух збіжжя від поля до порту; кількість і якість зерна що поставляється на експорт; контроль над усіма аспектами діяльності компанії та реагування на ситуації по мірі їх виникання; доставку товару по всьому світу; прямий доступ до сільськогосподарського товаровиробника в різних регіонах України, що зменшує природні ризики при закупівлі сільськогосподарської продукції.

В межах інвестиційного проекту «НІБУЛОН» створює власну логістичну систему з метою зменшення залежності від зовнішніх факторів, зниження рівня ризиків у господарській діяльності. Підприємство будує на берегах річок перевантажувальні термінали і власний флот, що є вигідно для економіки в цілому. По-перше, виробники можуть поставляти свою продукцію в максимально зручні регіони, економлячи на логістиці. По-друге, підприємство зробило ставку на найдешевший вид перевезень – водний (річковий) транспорт.

Одним із ключових аспектів і факторів успішної реалізації патріотичного інвестиційного проекту ТОВ СП «НІБУЛОН» є покращення логістичної складової і у сфері сухопутних транспортних перевезень. Відтак менеджментом підприємства було прийнято рішення переорієнтувати частину перевезень із

залізничного на автотранспорт – шляхом розширення власного вантажного автопарку.

ТОВ СП "НІБУЛОН" має у своєму розпорядженні можливості зберігання і доведення сільськогосподарської продукції до товарної кондиції як на власних, так і на підприємствах, акціонером яких він є [7].

Зовнішньоекономічна діяльність має широку експортну базу. Найбільші темпи експорту спостерігались в 2009-2010 рр., що пов'язано з сприятливою економічною ситуацією. Основними партнерами компанії «НІБУЛОН» з експорту є Єгипет (23%), Саудівська Аравія (15%), Іран (10%). В основному складі нараховується 18 країн, куди «НІБУЛОН» експортує власну сільськогосподарську продукцію.

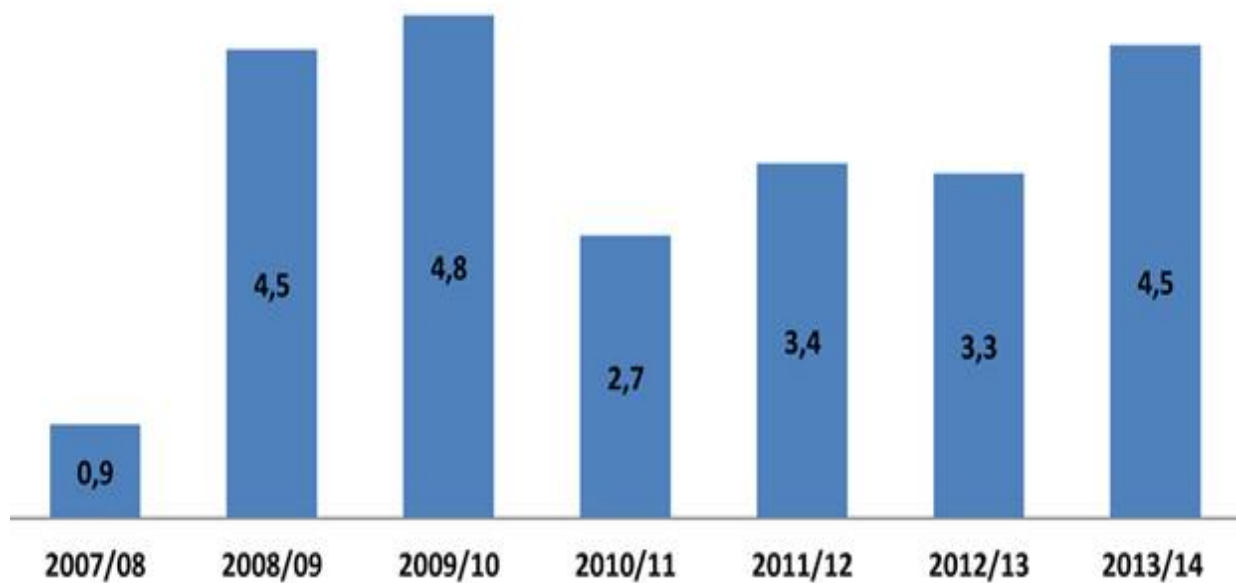

Рис. 1. Експорт компанії "НІБУЛОН" за 2007/08 - 2013/14 рр. (млн. тонн). [7]

Найбільшу частку в експорті сільськогосподарської продукції в 2013-2014 рр. зайняла пшениця – 39 %, кукурудза – 28%, ячмінь – 20 %.

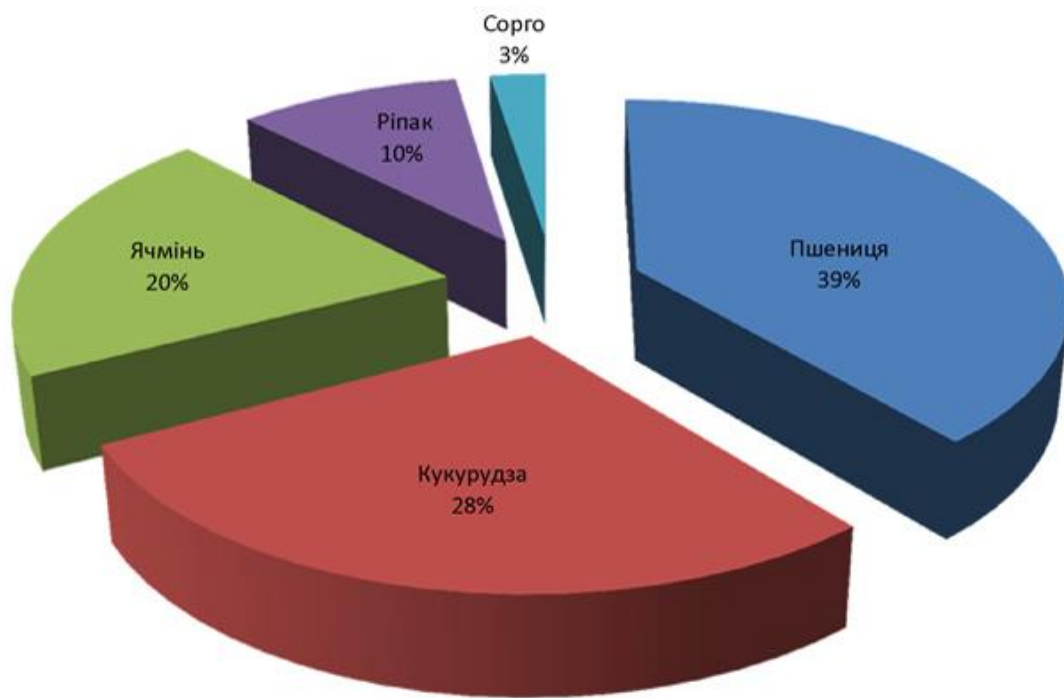

Рис.2. Структура експорту компанії "НІБУЛОН" в 2013/14рр. (тис. тонн) [Джерело7]

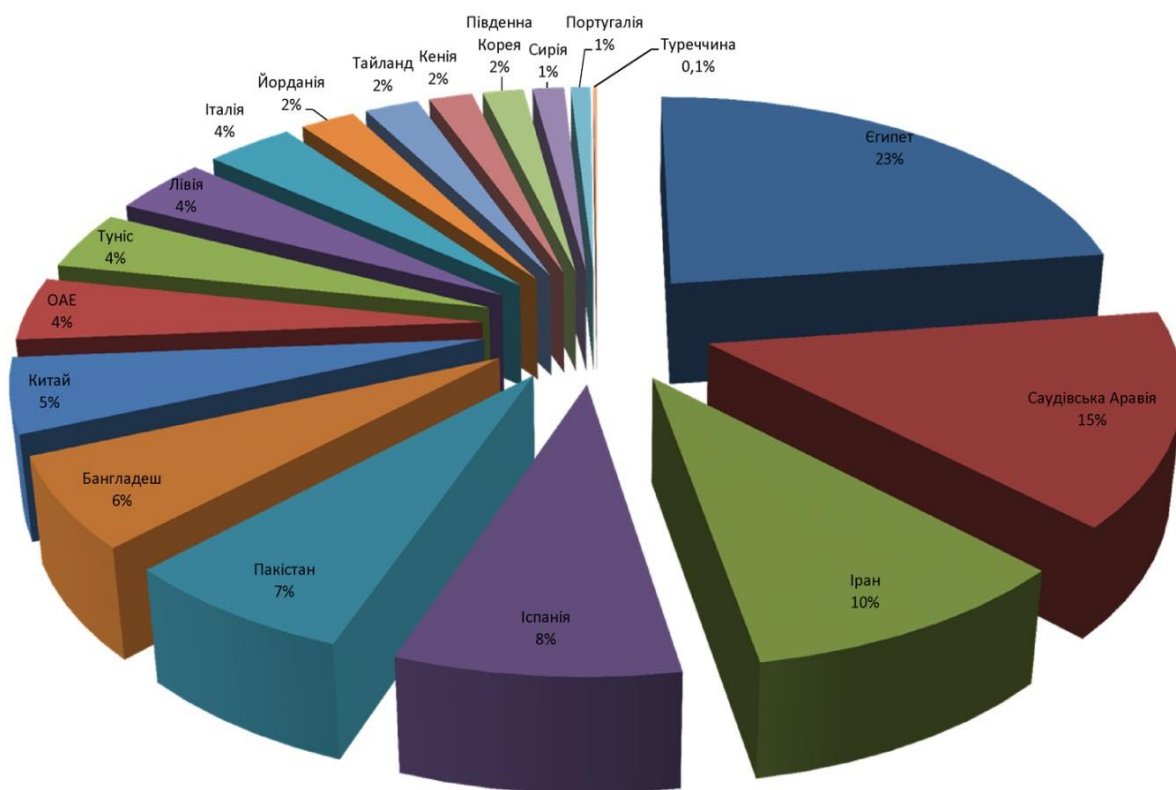

Рис.3. Географія експорту компанії "НІБУЛОН" в 2013/14 рр. [Джерело7].

Поряд з рослинництвом, вісім філій ТОВ СП "НІБУЛОН" займаються тваринництвом: ДП «Лідиївське» (Миколаївська область), філії «Кам'янець-Подільська» і "Мрія" (Хмельницька область), «Хмільник» і «Південний Буг» (Вінницька область), а також «Бистрицька», «Чуднівська» та "Романівська" (Житомирська область).

Додатковими напрямками роботи підприємства є розвиток судноплавної компанії ТОВ СП «НІБУЛОН». Вона була створена у 2009 році з початком реалізації патріотичної інвестиційної програми з відродження Дніпра, Південного Бугу та інших річок як транспортних судноплавних артерій України. У серпні 2012 року ТОВ СП «НІБУЛОН» придбало майновий комплекс Миколаївського суднобудівного заводу «Лиман». У вересні на його базі було створено новий підрозділ компанії, спрямований на суднобудування і судноремонт, – суднобудівно-судноремонтний завод «НІБУЛОН». У 2011–2012 роках було відкрито два річкових перевантажувальних термінали у Київській області – у с. Денісовка Тетіївського району та с. Гирське Переяслав–Хмельницького району.

Таким чином, проекти компанії «Нібулон» можуть: сприяти зміцненню конкурентних позицій регіону та держави на світовому ринку продовольства; стати важливою складовою реформування національної транспортної інфраструктури та агробізнесу; ще більше інтегрувати Україну в систему європейських транспортних коридорів.

Література:

1. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2013 рік/ Головне управління статистики у Миколаївській області; За ред. П.Ф. Зацаринського. – 2014. – 591с.
2. Сільське господарство Миколаївщини [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/ua/myko/agry/>
3. Нагірна В.П. Тваринницько-промисловий комплекс України (територіальна організація і природокористування). – К.: Наук. думка, 1995. –150 с.
4. ТОП-100 Агрохолдингів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://elevatorukraine.ucoz.ua/index/top_100_agrokholdingov_ukrainy/0-800
5. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський та ін. — К.: Либідь, 2002. — 470 с.
6. Історія створення підприємства НІБУЛОН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nibulon.com/data/pro-kompaniyu/istoriya-stvorenniya-pidpriemstva.html>
7. НІБУЛОН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bp.ubr.ua/profile/nibulon>